

Täysistunto 30.11.2017

Paikka: Pikkuparlamentti, suuren valiokunnan huone

Osallistujat

Jäsenet: Anders Adlercreutz (Rkp), Katariina Frostell (UniPID, vara), Seppo Kallio (MTK), Maija Karjalainen (Sin. vara), Leila Kurki (STTK vata), Antero Laukkanen (kd), Timo Lappalainen (Kepa), Elina Multanen (Naiset ja tytöt – painopiste), Julia Ojanen (UM kumppanuusjärjestöt), Timo Palander (SY)

Asiantuntijajäsenet: Pertti Anttinen (UM), Erja-Outi Heino (UM), Tuuli Juurikkala (VM), Vesa Kotilainen (SM), Kristiina Kumpula (SPR), Sari Lehtiranta (UM), Annika Lindblom (Kestävän kehityksen toimikunta), Riitta Oksanen (UM), Leena Pentikäinen (TEM), Jyrki Pulkkinen (UM), Janne Ronkainen (SASK), Eija Rotinen (UM), Markus Schulman (MMM), Kalle Sysikaski (Rauhanliitto)

Muut: Anne Meskanen (UM), Katja Karppinen-Njock (UM)

Sihteeristö: Marikki Stocchetti, Katja Kandolin

1. Kokouksen avaus
Pääsihteeri Marikki Stocchetti avasi kokouksen klo 9.15. Puheenjohtaja Paloniemi sairaana.
2. Pöytäkirjojen hyväksyminen
Hyväksyttiin täysistunnon pöytäkirja 30.11.2017 ja tiedoksi annettu KEKE-KPT yhteiskokouksen muistio 24.11.2017
3. Suomi OECD:n kehitysapukomitea DAC:in jäsenenä: 2017 vertaisarvion opit ja seuraavat askeleet

Täysistunnon pääteema oli Suomen rooli OECD:n kehitysapukomitea DAC:in jäsenenä ja kehitysyhteistyön toteuttajana. Täysistunnossa keskusteltiin Suomen panoksesta DAC:in reformiin, jaettiin kokemuksia vertaisarvioprosessista sekä keskusteltiin Suomen saamista suosituksista.

Kehitysapukomiteaa on pyritty viime vuosina uudistamaan. Uudistuksen syyt liittyvät yhtäältä kansainvälisen toimintaympäristön muutokseen sekä kehitysavun ja muiden kehitysresurssien määrään, tehokkuuteen ja laatuun liittyviin haasteisiin. Reformin keskeisiä kysymyksiä ovat kehitysyhteistyökomitean mandaatin, agenda ja työskentelytapojen päivittäminen kestävän kehityksen Agenda2030 henkeä ja tavoitteita vastaaviksi. Lisäksi komitean on pystyttävä asemoimaan itsensä uskottavasti suhteessa moneen suuntaan: muihin kansainvälisiin kehitysjärjestöihin (ml. YK), muihin kehitysavunantajamaihin, jotka eivät ole DAC:in jäseniä (erityisesti BRICS-maat) sekä kehitysyhteistyön kumppanimaihin. Erityinen kysymys on myös DAC:in suhde kansalaisyhteiskunnan toimijoihin kautta maailman. Lisäksi kehitysapukomitean on yhtäältä lunastettava sekä jäsentensä odotukset että pystyttävä pitämään yllä jäsenmaiden tahtotilaa kehittää omaa kehitysyhteistyötään muuttuvia haasteita vastaaviksi (ml. yksityissektorin yhteistyön kriteerit tai pakolaisten vastaanottokulujen kasvu).

Vertaisarviointi on yksi keskeisistä keinoista, joilla DAC seuraa kehyspolitiikan kansainvälisten periaatteiden toteutumista jäsenmaissaan. Vertaisarviointi perustuu vastuuvollisuuteen ja yhteiseen oppimiseen. Sen keskeinen tavoite on antaa mahdollisimman konkreettisia suosituksia, joita DAC myös seuraa. Vuosittain DAC arvioi kaikkiaan kuusi avunantajamaata. Arvioinnin perustana ovat maiden antamat kansainväliset sitoumukset (ml. avuntuloksellisuus sekä kestävän kehityksen tavoitteet). Lisäksi DAC arvio kansallista kehityspoliittikkaa ja sen linjauksia. Vertaisarvioissa tarkastellaan myös yleisesti kehitysyhteistyön hallinnon organisointia, instituutioita, työtapoja sekä poliittisten linjausten ja toimeenpanon suhdetta. Humanitääriin apu lisättiin mukaan arvioon kymmenisen vuotta sitten. Arvioinnin suorittavat kiertävässä järjestyksessä valitut DAC-maat, joiden lisäksi mukana on tarkkailijastatuksella edustajia etelä-etelä – yhteistyökumppaneista tai muista DAC-jäsenistöön kulumattomista maista. Arvio toistetaan noin viiden vuoden välein.

”toimintatapojen uudistustyö”. Siinä 1. tehostetaan strategista suunnittelua (hyödynnetään olemassa olevaa sisäistä ja ulkoista tietoa, palaute vedetään yhteen ja sitten kehitetään sekä liitetään TTS-prosessiin), 2. kehitetään prosesseja ja järjestelmiä: johtaminen, ohjaus, ohjeet. Läpileikkaavat tavoitteet ja niiden ohjeistus liittyy tähän. 3. henkilöstön määrä ja oikea kohdentaminen.

Keskusteltiin myös OECD:n käyttämästä lähdeaineistosta, joka on ollut arvioreportissa melko yksi-puolinen. Tämän osalta huomautettiin, että kyseessä ei ole tieteellinen tutkimus ja että DAC-sihteeristö pyytää materiaalia, jonka UM toimittaa heille. Kehitysyhteistyömäärärahojen leikkauksista UM totesi, että suositukset on annettu Suomelle, ei vain UM:lle ja että UM ei ole vastuussa leikkauksista.

Toivottiin syvempää ja yksityiskohtaisempaa keskustelua suosituksista. Todettiin, että kehitysyhteistyössä köyhyyspainotus tulee vähenemään ja yksityisen sektorin rooli painottumaan. Olisi tärkeää hahmottaa mikä Suomen positio on tässä. Reformista ja Suomen kannoista haluttaisiin lisää tietoa. Toivottiin selkeää linjaa yksityisen sektorin kanssa tehtävälle yhteistyölle. Vaikutuksia ja tuloksia ei usein osata tulkita, erityisesti yksityissektorin osalta, vaikka niitä kyllä on. Pitkän aikavälin vaikutuksia on vaikea verifioida. Tiedon ja informaation tehokkaampi käyttö nousi myös esille keskustelussa. UM:n sisäinen tieto on tärkeää, mutta tarvitaan myös ulkopuolista tutkimusta, jotta päästään syvemmälle vaikuttavuuden arvioinnissa. Todettiin, että Suomen tulisi olla tässä edelläkävijä. Kyseessä on myös tiedon hallinta; tietoa on eri puolilla ja olisi mietittävä millä tavalla se tuodaan yhteen ja mitä saadulla tiedolla tehdään. Poliitiikkastrategiapäätösten tulisi perustua tällaiseen laajemman tiedon käyttöön. UM totesi, että haasteena on usein se, ettei olemassa olevaakaan tietoa käytetä tarpeeksi tehokkaasti hyväksi.

Ulkoministeriö vastasi, että tiedosta ja tiedolla johtamisesta keskusteltiin prosessin aikana. Tutkimusrahoitukseen on tullut leikkauksia ja UM:ssä on rakenteilla systemaattinen ”knowledge management – järjestelmä”. Tiedolla johtamisesta on tulossa evaluaatio tänä vuonna.

Esille nousi myös ilmasto ja ympäristöasioiden parempi valtavirtaistaminen, joihin Suomen tulisi panostaa. Todettiin, ettei ympäristöasioita voi redusoida vain ilmastoon, vaan myös luonnonvarojen käyttö on tärkeää. Agenda2030-hengessä tulisi integroida taloudelliset ja ekologiset kysymykset. UM totesi, että samanmielisten maiden ryhmä on tärkeä Suomelle, mutta toisaalta paine avata keskustelua Agenda2030 - hengessä eri suuntaan on olemassa. Tässä täytyy löytää kultainen keskitie.

DAC-reformista todettiin vielä, että DAC:n mandaatti ei saa levitä sinne, missä YK:lla on rooli. Avoimuus ja sidosryhmien kuuleminen on ongelma OECD:ssa ja tämä tulisi saada Suomen vaikuttamisagendalle. UM totesi tähän, että kansalaisjärjestödialogiprosessi on käynnistynyt DAC:issa.

- *Järjestetään erityinen tilaisuus, jossa käydään läpi Suomen OECD-DAC – vertaisarviossa saamia sekä KPT:n antamia suosituksia.*

4. Tasa-arvosuurlähettiläs Anne Meskanen esittäytyminen

Tasa-arvosuurlähettiläs Anne Meskanen esittäytyi täysistunnolle ja kertoi toimenkuvastaan uutena tasa-arvosuurlähettiläänä. SL Meskanen on ollut näköalapaikalla usealla kriisialueella ja Suomen kehitysyhteistyön – ja politiikan kannalta keskeisissä kohdemaissa kuten Kosovossa ja Syyriassa. Viimeksi hän toimi Suomen Afganistanin suurlähettiläänä. Nykyisessä tehtävässään tasa-arvosuurlähettiläänä Meskanen on toiminut viimeiset kolme kuukautta. Hänen tarkoituksenaan on valtavirtaistaa sukupuolinäkökulmaa ulko-, turvallisuus- sekä kehityspoliittikkaan. SL Meskanen tavoitteena tulee olemaan ensinnäkin globaalivaikuttaminen ja toiseksi työ ministeriössä (koordinaatio) sekä työskenteleminen sidosryhmien kanssa. Siiloutuminen on yleisesti ottaen ongelma ministeriössä, myös tasa-arvoasioiden osalta. Meskanen haluaa integroida tehtävänsä tiiviimmin ministeriön systeemiin kiinni. Agenda2030 velvoittaa ottamaan naiset ja tytöt mukaan ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan. Meskanen totesi, että Suomi on harjoittanut feminististä ulkopoliittikka jo pitkään, mutta Suomi ei osaa brändätä työtään kansainvälisillä areenoilla, jossa ei tunneta Suomen laajaan tasa-arvo-osaamista. Ei ole myöskään pystytty kääntämään sanoja teoiksi ja tulokset ovat vähäisempiä kuin mitä olemme odottaneet. Vaikutustyötä tulee tehostaa. Ongelmana on myös se, että samaan aikaan on tehty liian montaa asiaa. Nyt tulee terävöittää Suomen politiikkaa tältä osin. Siihen tarvitaan myös taloudellisia resursseja. Esimerkiksi Kosovossa naisten aseman huomioonottaminen on-

nistui, kun tavoitteena oli selkeästi naisten työllistäminen. Se otettiin huomioon kaikessa toiminnassa ja saatiin hyviä tuloksia. Afganistanissa tulokset eivät ole olleet niin hyviä kuin voisivat olla. Taustalla vaikuttavat vaikeat toimintaolosuhteet. Pienemmissä hankkeissa on saatu Afganistanissakin hyvää aikaan. Varojen syytäminen suuriin hankkeisiin ei aina ole niin tuloksellista. Pienet PYM-projektit ovat olleet paras työkalu; niillä tuettu kaikista heikoimpia ja vaikeassa asemassa olevia naisia. Tällä haavaa PYM:it Afganistanissa eivät jatku, mutta ne tulisi ottaa ehdottomasti uudelleen käyttöön. Ylipäätään tulisi arvioida kehitysyhteistyörahojen kohdentamista useammin ja tarkemmin. Prioriteetit tulisi olla selvillä: 1. naisten ja tyttöjen taloudellinen voimaannuttaminen ja osallistuminen päätöksentekoon. 2. Naiset, rauha ja turvallisuus; huomioiden, että naiset eivät ole vain uhreja, vaan aktiivisia toimijoita. 1325-päätöslauselman osalta tehty hyvää työtä. Miehet tulee osallistaa myös tähän työhön. Suomen aktiivinen ote siviilikriisinhallinnassa tulisi jatkua ja varoja tähän tarvitaan, samoin kuin osaavia naisia. 3. Naisten ja tyttöjen ihmisoikeudet (sisältäen seksuaali- ja lisääntymisterveyden). EU:ssa on menty taaksepäin SRHR:ssä. He for She –aloite ja She Decides ovat kumpikin hyviä aloitteita, mutta ne voisi kytkeä konkreettisemmin ulkopoliitiikan perustyyöhön.

Keskustelussa tuotiin esille tyttöjen oikeudet ja asema ja peräänkuulutettiin Suomelle vahvempaa tyttöpolitiikka. Huomautettiin myös, että tarvita vain valtavirtaistamista, vaan muutakin toimintaa, esim. PYM-hankkeet ovat oikein tärkeitä naisten aseman ja oikeuksien edistämiseksi. Tarvitaan siis erilaisia työkaluja. Myös ruoantuotanto nostettiin esille; tulee ottaa tasa-arvo ruoantuotannossa ja elintarvikeketjussa (myös Suomessa). Suulähettiläs Meskanen totesi, että tyttöpolitiikka on hyvä idea ja että asiaa täytyy ryhtyä ajamaan eteenpäin ministeriössä.

5. Lyhyt päivitys "Suomen kehityspoliitiikan tila 2018" – arviosta ja KPT:n kommentointiaikataulu
Pääsihteeri kertoi, että Suomen kehityspoliitiikan tila 2018 – raportin laadinta on loppusuoralla ja etenee laaditussa aikataulussa. Arvio tarkastelee sitä, millä ehdoin Suomi voisi nousta kehitysmaiden naisten ja tyttöjen aseman ja oikeuksien edistämisen mallimaaksi. Raportti taustoittaa naisten ja tyttöjen asemaa ja oikeuksia Suomen kehitysyhteistyössä ja -politiikassa sekä arvioi Suomen lähestymistapaa ja sen toteutumista tällä hallituskaudella. Arvion peilinä toimivat Suomen kansainväliset sitoumukset ja kestävä kehitys Agenda2030. Arvio esittelee vision Suomesta entistä vaikuttavampana ja johdonmukaisempana tasa-arvon edistäjänä. Arvioraportin taustaksi on teetetty myös kyselytutkimus UM:n kanssa yhteistyössä.
Raportin luonnos lähetetään kahdelle koko KPT:n kattavalle kommenttikierrokselle viimeistään helmikuun lopussa. Kommentointikierros päättyy MA 19.3. Raporttiteksti hyväksytään KPT:n seuraavassa täysistunnossa 22.3. ja julkaistaan 2.5. klo 9-11 Pikkuparlamentin auditoriossa.
6. Muut tapahtumat
 - *Työvaliokunta TO 15.2. klo 8.15–09:45 (kabinetti Tervaleppä, Pikkuparlamentti). Pääaiheena KPT:n tulevaisuus, johdonvastine ja arvioraportin julkaisu- ja levikkisuunnitelmat.*
 - *Täysistunto 22.3. klo 8:15 – 10:45, istunnon aiheena KPT:n arvioraportin hyväksyminen.*
 - *Arvioraportin julkaisutilaisuus KE 2.5. klo 9:00–11:00 Pikkuparlamentin auditorio.*
7. Tiedoksi
Kehityspoliittisen johdon vastine KPT:n vuoden 2017 arvioraporttiin saapuu sihteeristöön viikolla 4.
8. Muut asiat
KPT tulee palaamaan Kalle Sysikasken toiveesta Myanmarin tilanteen käsittelyyn. Aihe voidaan ottaa esille toukokuun 2018 täysistunnossa tai erillisessä tilaisuudessa.
9. Kokouksen päättäminen
Pääsihteeri päätti kokouksen klo 10.55.